

II. évfolyam.

Aug. 8. sz.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 frt 20 kr.

MEGREDELÉSEK ÉS DOLGOZATOK AZ „IGAZSÁG” SZERKESZTŐSÉGÉHEZ KÜLDENDŐK
GYERGYÓ-DITRÓBA (CSIKMEGYE). KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

SZERKENZTI:

P. FELICIAN

ald. zár.

GYERGYÓ-DITRÓ.

NYOMATOTT DITRÓ, 8 SZÁRHEGY KÖZSÉGEK GYORSRAJTÓJÁN, DITRÓBAN.

1887. 8/8.

„AZ IGAZSÁG“ n. értd. előfizetői: 536. (592). Ft. Oláh Antal pleb. Sz.-Keresztur, Udvarhely-m. — 537. (594). Ft. r. k. pl. Sz.-Elek. Vas-m. — 538. (595). Nsgs. ft. Major János prepost. pl. Köszeg. Vas-m. — 539. (598). T. Gazda Gusztáv, t. Jánosháza. Vas-m. — 540. (599). T. Barabás György, t. Sárvár. Vas-m. — 541. (600). T. Polezer Kálmán, t. Körmen. Vas-m. — 542. (601). T. Horváth Mihály, t. Csernye. Vas-m. 543. (602). Ft. r. k. pleb. Sálfa. Vas-m. — 544. (603). Ft. r. k. pleb. Rába-Hidvég. Vas-m. — 545. (605). Ft. r. k. pleb. Sz.-Lőrinczi. Vas-m. — 546. (606). T. Németh György, t. Pölöske. Veszprém-m. — 537. (607). T. Tomor Lukács, t. Rátos. Veszprém-m. — 548. (608). T. Hammig Antal, t. Pápa. Veszprém-m. — 549. (609). T. Rák János, t. Veszprém. Veszprém-m. — 550. (610). T. Winkler Márton, t. Várpalota. Veszprém-m. — 551. (611). T. Pintér Antal, t. Potvászony, n. p. N.-Vászony. Veszprém-m. — 552. (612). Ft. r. k. pleb. Dégh. Veszprém-m. — 553. (613). T. Márkovics Jakab, t. O-Lendva. Zala-m. — 554. (614). Ft. r. k. pl. Ugod. Veszprém-m. — 555. (615). Ft. r. k. pleb. Pápa. Veszprém-m. — 556. (619). Ft. r. k. pleb. Gyalakeszi. Zala-m. — 557. (620). Ft. r. k. pleb. Lesencztornya. Zala-m. — 558. (622). T. Bakowszki Hedvig, tnő. Keszthely. Zala-m. — 659. (624). Ft. r. k. pleb. N.-Kamizsa. Zala-m. 560. (627). T. Mészáros Gyula, t. Sárospatak. Zala-m. — 561. (629). T. Szabó Mátyás, t. Sátoraljaújhely. Zemplén-m. 562. (630). T. Klein Jenő, t. Beszterezehánya. Zolyom-m. 563. (631). Ft. Pitrof István, lelt. Beszterezehánya. Zolyom-m. — 564. (632). Az „Összetartás“ T. szerkesztőségének. Bpest IV. ker. Sz. F. bazár, 16. sz. 565. (633). Nsgs. Schultze Zsófia, Vajdahunyad. Hunyad-m. — 566. (640). T. Meszó Lukács, kereskedő. Púj. Hunyad-m. — 567. (641). T. Pui Puy Zsigmond, főszolgabíró. Púj. Hunyad-m. — 568. (646). Főtiszt. Pinta István, esperes plébános Szász-Régen, Maros-Torda-negyec. — 569. (547). T. Mezey Ignác, m. kir. henyéd kezelő főhadnagy. Maros-Vásárhely. Maros-Torda-m. — 579. (648.) T. Kérey Lueza k. a. Szamosújvár. Szolnokdoboka-m. — 571. (649). T. Vranesits Gyula polg. isk. tanár. Gy. Ditró. Csik-m. — 572. (650.) Tiszt. Bourdeaux Olivér, s. lelkész. Gy.-Ditró. Csik-m. — 573. (651.) Mélt. özv. Makray Lászlóné. Felső-Pestes up. Piski. Hunyad-m. — 574. (652.) T. „Nevelő“ szerk. Bpest. Ujvilágut. 14. sz. — 645. (654.) T. „Kalauz“ szerk. Nagyszombat. Pozsony-m. — 576. (655.) T. Budó János Palota-Ilva. M.-Torda-m. — 577. (656.) T. id. Józsa István földbírt. Maros-Ugra up. K.-Szt.-Pál. M. Torda-m. — 578. (658.) ft. P. László Polikárp Sz. F. r. tart. főnök. Fogaras. Fogaras-m. — 579. (660.) T. Buesek Andor s. l. Bolessó. Trencsén-m. — 589. (661.) T. Pusztay János márv. bányász. Gy.-Szárhegy up. Sztmiklós Csik-m. — 581. (662.) „Korunk“ T. szerk. Bpest. VIII. Mária-ut. 30. sz. — 582. (663.) T. Györgyjakab Márton nyomda-tulajdonos. Cs.-Szereda Csik-m. — 583. (664.) Nm. ft. Dr. Vaszary Kolozs Sz. B. r. főpát. Pannóniaalma up. Győr-Szt.-Márton. Győr-m. — 584. (645.) ft. Prémontrendi prépostság. Jászó. Jász-m. 585. (666.) Mánesen Farkas Mária-Magdolna k. a. Káránszobes. Krassó-m. — 586. (667.) T. Koesis Lajos kt. Túr. up. Balázsfalva. Alsó-Fehér-m.

Sz. J. — Charissime! Non est ille beatus, qui cupida possidet, sed qui negata non cupit!

N. E. Az élő rózsafüzér túrsulatjáról teljes fölvilágosítást ad. P. Angelikusz. Altgradiskán Bosnia.

H. Lászlónak. Hát a killi. Bécs felszabadításától a Török uralom alul — veszi kezdetét, midőn a németek holdalakú süteményével esalogatták a Törököt . . bővebben Gastrologusok dolga!

Lázár J. Kérj — Térj — Férj — meg!

B. J. A hol dal zeng ott bátran telepeljél meg . . . rossz emberek nem énekelnek mondja Seume — No, de azért légy óvatos, mert vigyázni jó!

N. Jánosnak. Hógync, örömet, hisz lapunkban már erre többször is figyelmeztettük olvasóinkat, hogy a pápai jubileumra mi is gyűjtünk s bármit közvetítünk.

Kiket illet. Ismételt kérések nem használván, azért a hátralékok beszédését törvénytelen fogjuk eszközölni. Igazságtalan eljárásról senki sem vádolhat, mert a figyelmeztetések eléggé megtétettek.

Irodalom.

Megrendelési felhívás ily című könyvre: „*Elmélkedések az ember végezel-jéről.*” Irtá Liguri Szt. Alfonsz szentágotai püspök, a Redemptorista rend alapítója; magyarra ford. P. Feliczián áldozár. — A remek tartalmu mű 8 ad. részben 20 ívre terjed és 96 fejezetből áll, minden fejezet 3 pontra oszlik s minden pont végén elragadó ima van. Hogy mily fontos és szükséges ezen könyv mindenkinék, azt fölösleges bizonyítani, hisz ha emberek vagyunk, de m i t ü b b k e r e s z t é n y e k — bizony végezelunkról, melytől függ minden, elmélkedniünk kell! Mit ér száz évig élni és a végén boldogtalanul meghalni, e l k á r h o z n i .? Megtanít e könyv minderre mit a boldog halál végett tenünk kell. Ki ismeri Lig. Sz. Alfonsznak, az oltári szentség látogatásáról írt korszakalkotó, ihletett remek művét, annak nines mit szoljak Sz. Alfonsz irmodoráról: midőn ő szól ugy véljük hogy nem is emberi, hanem égi beszédet hallunk, oly édes, oly ékes, oly kenetteljes az, hogy komoly olvasó megindulás és könyvezés nélkül nem olvashatja, ha hitének csak egy kis méceseckéje ég még szívében.

Midőn e jeles könyv fordításához hozzáfogtam, régi szándékom szerint, előttem lebegett kedves olvasóm a te drága lelked s a rónlott 19-ik századnak vallástalan szelleme, mely oly sok keresztényt az ördög rabságába hajt, a gonoszok, föleg a világgosszág lepele alá rejtőzött „szabadkőmivesek” istentelen s vallástiporó működése által. Vedd e könyvet csak, olvasd végig, tartsd mit elbeszél s az megfog, ha magad is igazán akarod, az örök kárhózzattól menteni. — A mű csak tőre fog sajtó alá rendeztetni ha kellő előzetes jelentkezett. Kérlek siess egy levelező lapon tudatni hány példányt rendelsz magad s jó ismerőseidnek, hogy melőbb rendelkezhessem a kiállításról. A könyv nagyságához mérten felette olcsó: füzve díszes kiállitásban 60 kr. diszkütésben 1 ft.

A kiadására való jóvátagyást a nagymélt. erd. püspöki hatóságtól kérjük, hová idején a teljesen elkészült ford. felfogjuk küldeni.

Megrendelések az „Az Ig.” szerk. küldendők Gy.-Ditróba Csik-m. Pénzt csak a könyv elküldésekor veszünk.

„AZ ERÉNYEK GYÖNGYE.“

Irta *De Doss Adolf* J. T. atya, a 4-ik kiadás után németből fordította

Dr. VASS ALBERT.

A felsőbbség jóváhagyásából kiadja: P. FELICIÁN. --- A mű 20 ivre terjed 8-adrében, 38 fejezetre oszlik, melyben az erények királynéja, a szűz tisztaság, megható módon tárgyalatik. A dicséretet az olvasókra bizzuk.

A diszes kiállítású mű:

Ára 50 kr.

Előfizethetni: Gyergyó-Ditróban, (Csikmegye) „Az igazság“ szerkesztőségénél, valamint Budapesten, Zöldfa-utc. 43. sz. a. „Hunyadi Mátyás“ irodalmi intézetben.

„A PÁLYAVÁLASZTÁS“

szemlélve a hit- és ész világánál. Gondolattöredékek, fontolgatások, tanácsok, megfontolásul a képzett ifjúságnak. Irta: *De Doss Adolf*, jézustársasági atya. A második kiadás után németből fordította:

Dr. VASS ALBERT.

Kiadja: P. Felicián.

E mű 38 fejezetre oszlik s röviden bár, de mégis kimerítően körvonalazza az ember rendeltetését, s a pálya lényegét, egyáltalán: miben áll az, mily sok függ attól, mily nagy haszon árad egy jól választott pályából nemcsak az egyesekre, hanem az emberiségre is; azután az egyes pályákra (jogi, orvosi, tunitói, katonai s főleg papi) tér át, nem feledve még a kereskedelmi állást sem, s rámutat az öröm és örömeikre, melyekkel azok járnak, s a célra, melyre irányulnak, „a j ö v e n d ő t k e r e s s ű k, f u t u r u m i n q u i r i m u s.“ Végül különböző eszközöket ad az ifju kezébe, melyek gondos felhasználásával megejtheti, és pedig üdvösen, pályaválasztását. A mű 15 ivre terjed 8-ad rében. Egy diszes kiállítású példány

Ára 50 kr

Előfizethetni: Gy.-Ditró (Csik-megye) „Az Igazság“ szerkesztőségénél, valamint Budapest, Zöldfa-utc. 43.sz. a. „Hunyadi Mátyás“ kath. irodalmi intézetben.

AZ IGAZSÁG.

VEGYES TARTALMU KATHOL. TANÜGYI HAVI KÖZLÖNY.

Ára egy évre 2 fnt 30 kr.

A lap tiszta jövedelme egy árvaláz javára van szánva.

Felelős szerkesztő: P. FELICIÁN áldozár.

1887. augusztus. 8. szám.

(14.)

II. évfolyam.

Néhány szó az iskolai túlterhelés kérdéséhez.

Ujabb időben nagyon sokat foglalkoztak és foglalkoznak az iskolai túlterhelés kérdésével. A vitatkozók egyik része a tantárgyak sokaságában, a másik része pedig a tankönyvek hiányosságában, illetőleg természet ellenességében vélte és véli feltalálhatni a túlterhelés okait. Voltak és vannak olyanok is, kik a túlterhelés létezését egyenesen tagadták és tagadják, s e — szerintük tárgyaltan kérdés fölött napi rendre térést hoztak javaslatba.

Hogy voltaképpen van-e az iskolákban túlterhelés, arra mi azt felelhetjük, hogy van is, nincs is; azaz van olyan iskola, a hol a tanulók nagyon is túl vannak terhelve, van ismét olyan iskola is, a hol a túlterhelés korlátozottabb fokozatban észlelhető. Hogy éppen melyik intézetnél észlelhető, a tanulók túlságos megterhelése, az az illető intézet belső életének szemléléséből vonható le.

Az órákig tartó zárt levegőben való ülés már magában véve terhére esik a serdülő ifjunak, annál inkább a fejtetlen kiesényeknek. Azon kívül a megtanulásra felhagyott tarkavegyületű lecskék, az iskolai magán foglalkozások, és a sok helyen túlhosszúra nyúló házi feladványok megoldása stb. stb. bizony ugyancsak szoros présben tartják a szegény gyermekeket ugyanmilyira, hogy a szabad mozgásra, játékra, a melyek pedig a testi és szellemi fejlődés tápláló édes tejét képezik, aligmarad csak parányi idejük is fenn. Megis látszik ez rajtuk minden év végén. A halvány, beesett

arcok, elvéznásodott tagok, lankadt kedélyek, elég világos, de szomorú bizonyítékot szolgáltatnak ennek igazolására.

A testi fejlődés, egészség tehát igen gyakran áldozatul esik a szellemi vagyon — szerzésnek. — Néhol a gyermek kezébe olyan fanyar irányu könyvet nyomnak; hogy a szegény boldogtalan, nem hogy a hallottakat magyarázottakat képes volna felújítani abból, hanem még a mit tudott azt is elfeledi — a csikornyás mondatok betanulása által előidézett küzködésben.

Igen, mert ha nem érti, a mit olvas, akkor a pontosan egymásután következő szavak bemagolására irányozza minden erejét, a mi pedig óriási kinjába fog kerülni — a növendéknek.

Néhol a természetrajzból, pl. a növénytanból füt-fát összetanul a növendék; szépen folyékonyan, kitünően felel egyes növény, stb.-ről. — t. i. arról melyet életében soha sem látott (még tán rajzban sem) és talán soha sem is fog látni, s mely neki soha egész életében sem hasznot, sem kárt nem fog okozni, s mígerről olyan sokat tud (?), addig azt a mérges, — vagy gyógy — stb. növényt, a melyet lábaival naponként tapod, s mely neki léptenyomon árthat vagy használhat, még nevével sem ismeri vagy legalább a körülötte levők közül alig ismer 3—4 példányt.

Néhol ismertetik az ásványokat, kőzeteket és nimesen kőzet a kéznél. — Uram Isten! hiszen akkor a vakoknak is tarthatunk magyarázót a szinekről és ez sem lesz nevetségesebb egy cseppel sem, mintha kőzetet kőzet szemléltetése nélkül akarunk ismereteni.

A hol ilyen körülmények fordulnak elő, ott a túlterhelésről való beszélgetés jogosultságát lehetetlenség volna elvitatni.

És minden esetre ilyen körülmények is, sajnos, de léteznek. Maguk a növendékek bizonyítják ezt. Akárhány középisk. stb. növendékkal találkoztam, kik elbeszéltek, mikről, s mely növényekről tanultak, hány szirma s porodája van az illető növénynek, s mennyiben értékesíthető az illető kérdéses növény és nem tudták megmutatni nékem azt a természetben, — pedig ott az oldaluk mellett fújdogálta a szél jobbra, balra; hát az ilyen tanulás bizony csak teher, és haszontalan idővesztegetés, mely az iskolai életnek a testi egészségre gyakorolt káros befolyását sehogysem kárpotthatja.

A fönebbiekből érthetőleg, a túlterhelésnek, — hol az t. i. föltütötte tanyáját — szerény véleményem szerint is többféle oka lehet. Azok közül egyik mindenesetre az ismeret anyag felosztásának, és a tanítási eljárás modozatjának mikéntjében gyökerezik.

Egyelőre maradjunk csak a természetrajz-tanításánál, mert az ugyancsak megérdemli a figyelmet nemcsak azért, mivel ételünk, italunk, lakásunk, ruházatunk a természet három országából kerül ki, hanem azért is, mert itt e tárgynál mutatkoznak a tanulás eredményében a legkövérebb hézagok.

Hogy e téren az eddigieknél nagyobb és biztosabb ismeretekre tehessenek szert a tanulók, e tárgy tanítását, még a népiskola II. osztályában meg kell kezdeni. — No, no, ne szörnyülködjék a t. olvasó e kijelentésen! hiszen a világért sem tévedtünk veszedelmes ösvényre: az által csupán azt kívánom kimondani, hogy a „Beszéd- és értelem gyakorlatok“ keretében foglalt — ide vonatkozó anyagot az ott jelzett részletezés kibővítésével, okvetlenül és mind dolgozzuk föl évenként, mert tisztelet, becsület, de annak egy jó nagy része tanévről-tanévre érintetlenül marad ez idő szerint — igen sok helyen. Nem tagadom, hogy soknak látszik a kijelölt anyag, de azonnal jelentékenyen megrövidül az, mihelyt sem jobbra, sem balra nem tekintve, a természetes módszer útjára térünk. D hát mi az a természetes módszer? Következő: a mely növény, ásvány stb. a „A beszéd- és értelem gyakorlatok“ keretében fel van tüntetve, arról ne az iskola poros levegőjében tartssunk magyarázatokat, hanem azt ismertetendők, vezessük ki növendékeinket a kertbe, utra, mezőre, rétre, erdőbe stb. s mutassunk a lábán álló növényre, bogárra, stb. ezerféle társai közepett, hogy ime ezt a virágot, ezt a növényt, a mely itt és itt van: így és így nevezik; ilyen — a tulajdonsága (mérges, gyógy), erre és erre célra használják. Majd a bemutatás után boeassuk szét őket t. i. tanítványainkat hogy a látotthoz és megismerthez hasonlókat keressenek a maguk erején is.

A harmadik osztályban a teményekkel kötendő ismeretséget szélesítsük tovább. A földrajz, illetőleg a szülőföld ismertetésénél, midőn a község határának terményeire kerül a sor, szintén többször vigyük ki növendékeinket a szabadba.

A kertekben mntassuk meg a konyha-növényeket, a mezőn a gabona féléket, gyógy- és mérges növényeket. Gyümölcs fákat; erdei fákat, eserjéket, stb. melyek t. i. ott találhatóak. Ha a többször ismételt e czélú kirándulás által egyebet nem is, de annyit mindenesetre elérünk, hogy a gyermekek a határban levő növények nevét és legfőbb tulajdonságát tudni fogják és az illető növényeket stb. a sok ezer társak között képesek lesznek föl ismérni bárhol; ha pedig emyira haladtak, akkor már nagyon sokat tudnak ezzel, mert hiszen a sok iskoláztatás után utoljára is csupán emyi fog megmaradni állandó kinstül s még akkor is csak úgy, ha a vázolt utat követjük és követik a tanúrok.

Nagyon természetes, hogy esetleg anyag halmaz elő ne forduljon sehoh, — mi túlterhelést okozhatnak — a tananyagot osztályonként felosztva, ki kell jelölni, vagy is már előre határozottan meg kell nevezni azon növényeket stb., melyek az egyes osztályokban ismertetendők lesznek.

Ha ilyen utat követünk, akkor aprólékonként, mintegy észrevétlenül, annyira tájékozottakká fognak válni növendékeink, hogy midőn a tüzetes természetrajzi tanítás kezdetét veszi, már akkor csaknem minden növényt stb. ismerni fognak a gyermekek, miáltal a további tüzetes tanulás nehézsége könnyen érthetőleg, legalább is felényire szálland alább és így a túlterhelés lehetőségének forrása már előre ki lenne apasztva.

A mondottakból az is világosan érthető, hogy a tanítóra ez eljárás behozatalával szoros kötelesség hárulik, a mennyiben kényszerítve lesz ez által arra, hogy az illető község határának terményeit felkutassa, s azok lelhelyéről biztos tudomást szerezzen magának.

A többszöri kirándulás azért mutatkozik szükségesnek, mert egyszerre csak kevés tárgyat lehet bemutatni, különben a sok név, a sok tarkaság zavarná a tiszta fogalom szerzést. Csak többször ismételt szemlélés által köthetnek a gyermekek állandó ismeretséget a terményekkel. Így van ez egyéb téren is.

Az évi statisztikai kimutatásba is felkivámmám vétettni, hogy illető iskola tanítója hányszor rendezett kirándulást az év lefolyása alatt. Ez a legesattanosabb bizonyítványul szolgálha az iskola életrevalóságára nézve.

Józsa Sándor,

tanító.

A tanári kongresszus után.*)

Nincs boldogabb ember a tanárnál. Először azért, mert „kulturember”; másodszer meg azért, mert jó fizetése van.

Mint „kulturember“ nagyra tartja magát, a jó fizetésből pedig él úriasan.

Hogy mit tanít, azt legfőbb esetben maga sem tudja, — és hogy milyen eredménnyel tanít, arról még kevesebbet tud.

Maguk a tanárok úgy nyilatkoznak, hogy tanításuk eredménye semmi. És mi elhisszük azt nekik.

Vakációja csak a tanárnak van, meg a bírósági hivatalnokoknak.

Ezt a vakációt a tanár urak — amint az nagyhatalmakhoz, a kultúra hordozóihoz illik, — kongresszustartásra használják fel.

Majd itt, majd ott kongresszusoznak, — de mindig és mindenütt bankettoznak, toasztoznak, dicsérik egymást és esapják nevöknek a reklámat.

Az idén Finnéba mentek kongresszusozni.

Jó gusztusuk van. Gyönyörű hely, kedvezményezett vasuti árak, József főherczeg híres vendégszeretete stb., — ezek mind megamnyi prognosztikonok voltak már előre, hogy az idei kongresszus jól fog sikerülni.

A publikum, mivel nem lehet mindenki tanár, — csak a lapokból olvassa a magyar tanügy argonautáinak viselt dolgait, s omét vesz töredékes, összefüggés nélküli sejtelmeket tanügyi állapotaunk belső dolgaírol.

Nevezetesen a tanrend, tanítási anyagok és a tanítás eredményei itt lépnek elő a kulisszák mögüli, meglehetősen pongyolában, de annál láthatóbb valóságban.

Klasszicizmus vagy a reáliák, latinnyelv vagy görögnyelv, gymnasiumok realiskolák — olyan kérdések, melyek a doktrinér elmék foglalkozásai lehetnek, — de hogy a gyakorlatban úgy, amint azok felállítottak, megfelelő megoldásra nem vezetnek, mutatja azon körülmény is, hogy egész Európa még ma is azok felett töri a fejét és eredményre jutni nem tudott.

Furesa. Tizenkilenez századon át megvolt a kultúra és civilizatio, fejlődött és haladott az emberiség anélkül, hogy kérdésbe vonta volna a gymnasiumok ezélszerüségét,

Gépészek és mérnökök, orvosok és építészek kerültek ki a gymnasiumokból: mert hisz' az emberiség más községiskolákat nem ismert.

Most azonban előállott néhány rovarrágó, gépfaragó, gépesiszoló és ráfogta a gymnasiumokra, hogy semmit sem érnek.

Persze C i c e r ó b ó l nem tanulhatja meg senki a vaskoholást, és H o m e r sem alkalmas utmutató a mérnöki figurák körüli eljárásban.

Ez azonban csak annyit bizonyít, hogy a gymnasiumi oktatás inkább az általános művelődés számára szolgál alapul, — a különféle szakismeretekhez tehát szaktanítást nem is adhat.

*) L. „Papok Lapja“ V. évfolyam 29. sz.

De a ki azt hiszi, hogy a mértanból, meg a géptanból és mennyiségtanból a lelki műveltség és jellemképzés nagy tudományát merítheti, hát az csakugyan nagyon esalódik.

Szomorú őszinteség, mely az országnak évenként milliókba kerül!

De az Istenért! hát mi az oka ennek a bajnak?

Hiszen a tankönyv úgy terem, mint árok szélén a vadbodza. A tanárképzésre is nagy gond fordítatik. Az iskolaépületek meg fel vannak minden képzelhető tanszakközzel szerelve.

A büntetést eltörölték; a növendékeket „önözik“; van sétatob és szivar, van regény és kaland, van bálozás és színház, — szóval van gyerekemancipáció, hanem tanulási eredmény — az ninesen.

És miért ninesen?

Ezt a kérdést a tudós tanár urak elfeledték fölteni, azaz hogy nem merték fölteni.

Mert ha őszinték, hát őszinte feleletet kellett volna adniok. Az pedig elítélése volna az egész magyar középiskolai tanügynek.

Mi az oka az oktatás eredménytelenségének?

Az egész rendszer?

A buta doctrinarizmus, a pöffeszkedő szédelgés a tanügy terén; a tudományos atheizmus, mely gyűlöli mindazt, ami az egyháztól jön; a modern eszmékkel való tulleftség azok megemésztése nélkül; az emberi fejlődés törvényeinek nem ismerése — és ezer más ok.

Az egyház hozta létre a keresztény iskolákat; a papság esinálta azt a nagyszerű tantervet, melyet Európa iskolái a 11-ik századtól fogva követtek.

A dominikánusok és benezések, a permontréiek és jézustársaságiak, a piaristák, a minoriták, a ciszterezíták, a szentferencziek — ezek szelleméből nőtt ki az a tanrendszer, amely oly sok századon át a keresztény emberiséget a tudományra nevelte.

Nos? ezt a rendszert elvetették, jobbat esinálni pedig nem tudtak.

A nevelést elválasztották az oktatástól, s azt hitték, hogy e minősíthetetlen tévedésökben a természet is követni fogja őket.

De a szív és elne a professorok képtelenségei daczára együtt maradtak, s az emberi szellem egysége nem tülheti büntetés nélkül az ellene elkövetett merényletet.

Nem tanári kongresszusra van tehát a magyar tanügynek szüksége, — hanem okos, jó tanrendszerre?

Ha az meglesz, akkor aztán lesz tanítási eredmény is.

A „Névtelen“.

(Egy ifjú naplótörredékei.)

Írta: Várjas . . .

(Folyt.)

Vártam, de fájdalom hiába, még nincs tanszék számomra. Helyzetem nem volt, irigyleendő. Ruháim egyenként vándoroltak a zálogházba, pénzem kifogyott, lakás bérmet nem voltam képes fizetni, félnem kellett, hogy mint foglalkozás nélkülít haza toloncolnak. E borzasztó körülmények között sétáltam egy este a főváros tündéresen kivilágított utcáin. Emmára gondoltam ismét, elvesztett szerelmem bánata kinzott. Emma! Emma! jöjj hozzám! fájó szívem tőled várja enyhítő balszámát ama sebre, melyet anyád gondatlanul ejtett rajta. De hol van ő? tán szívéből származott, tán örökre megfeledkezett rólam, már nem is tudja létezőmet?! Nem szeret már! Ne tovább, ne tovább te átkos hus darab! hagyj békén, ne bénítsd el idegeimet! Ily gondolatok fájó vihara dulta keblemet, testem remegett, hideg veríték öntözé arcomat, összeroskadtam egy villa kapujában. Mi történt velem? azt csak hallomásból írhatom le. Az arra sétálók közül egy öreg úr könnyörült szánuandó helyzetemen, felemelt és mintán látta, hogy kis idő múlva eszméletemet vissza nyerhetem közeli lakására kísért. Usalódott, betegségem rohamos gyorsasággal fejlődött. Orvost hívatott, ki sok időn át kezelte. Betegségem első időszakában eszméletemen kívül voltam. Ápolóm az öreg úrnak szende leánya volt, kinek szívjósága és önfeláldozása gondosan örködött felettem; szeretetteljes ápolása alatt hosszas szenvedésem után eszméletem vissza jött. Zavartan tekinték magam körül, tépelődtem magamban: mi módon juthattam ez ismeretlen helyre. Miután e rejtélyt nem voltam képes kimagyarázni szíves ápolomhoz fordultam.

— Boicsánat! legyen szabad tudnom hol vagyok, kiknek köszönhetem megmenetésemet?

— Kedves atyám vezette önt szerény hajlékunkba. Szobánkba léptekor eszmélni kezdett, de fájdalom! betegsége ismétlődött. Orvosért siettünk, kinek ügyes gyógykezelése által egészsége helyre álland. E jó indulatot alig voltam képes elviselni. Istenem! idegen helyen vesztém eszméletemet, mi lesz velem, ha e jó ember nem könnyörül szánuandó sorsomon? Már rég ott fekiüdnek a sötét föld alatt. Mégis nincs Isten?! nincs gondviselés?! Ki mentett meg akkor engem? A kegyes Isten küldé védangyalát, hogy ne veszszek el, míg ezélt nem érek. Még nem volt itt a végezé; hivatásom tovább veszdüni az étellel, és mennyire örvendek ma a létnek. Kedves ápolóm észre vette könnyezésemet vigasztalva fordult hozzám:

— Ne sirjon kérem, hisz jó emberek között van, kik szívesen ápolják. Maradjon körünkben felgyógyulás után is. Mint örvendek felépiülésén és mégis elbusit a tudat hogy nem sokára távozni fog innen.

— Áldja meg az ég! köszönöm szeretetteljes ápolását. Kegyed nemes szíve adott vissza az életnek, kegyed volt az ki szegény anyám szomorú helyzetét megvigasztalá fia visszaadása által. Mivel érdemlem meg kegyetek részéről ez önfeláldozást, mivel érdemlettem meg, hogy ápolóim ily kedves angyal gondosan örködtek!

— Uram! ön nem tartozik köszönettel, hisz nem-e tartozó kötelességünk a szenvedőket gyámolítani? Mi csak felebaráti kötelességünket teljesítők, a mikor jó atyám nem hagyta el önt szánuadó állapotában. Tudja az ég, szívem örömben árad, hogy önt ápolni szerencsés lehettem. . . . de lett légyen bárki, kit atyám hajlékunkba hoz, azt én szívesen ápoltam volna.

— Mi boldogság, mi gyönyör rózsá ajkáról ellesni a szót; beszéljen kérem tovább, ezer örömmel leszek hallgatója. Ha az emberek szívét ily magasztos érzés hatná át, akkor boldogok volnánk: de különben pusztá a föld, ridegek az emberek.

— Ugy hiszem, helyzetemben nem lehet mást tenni: mert a kiben ember társa iránti szeretetének csak parányi részét érzí is, annak kell hogy így eszelekedjek.

— Boldog kegyed, ki még jóságot és nemes hajlamot tulajdonít az embereknek, vajha ne esalódnék! vajha nemes szívét esalódás ne érné! de főlvagyok, az élet keserű iskolája az ellenkezőt fogja tanítani: más leend majd gondolkozása csak rövid tíz év után is. De azért tartsa meg nemes szíve fenséges tulajdonát, mert kincs az, mely fel ér a legdrágább ékkövel.

— Szavai után itélve önnek szomorú emléket hagyott hátra multja, önnek sokszor kellett esalódnia, különben nem lenne emyire bizmatlan az emberek iránt. Nem vagyok rá méltó, hogy élet történetét meg ismerjem, de sejtem szomorú multját.

— Igen, igen. . . . multam szomorú. Usalatközám ember társaimban, tudományembem, szer. mindenkiben, kivel szomorú multamban találkoztam.

— Szomorú dolgokról értesít, majd nem lehetetlennek tartanám, hogy ember emyí szenvedésen menjen keresztül, és most kétszeresen örvendek, hogy atyám önt megmenté. Mert a szenvedések után jutalomban fog részesülni.

— Jutalom?! hol fogom találni szenvedéseim jutalmát? a sirban; az emberek már nem jutalmazhatnak meg.

Kishitü — mondá feldőleg.

— Ne itéljen el nagysád, de a kit a sors bosszuló keze amyira sújtott, mint engem, annak nagyon halványan világít a reménység esillaga. Már már győztes valék, a diadal-mámor érzete honolt bennem, a boldogság varázsával telt el életem és a mikor ezét érni gondoltam tátongó mélységbe sülyedtem, melyből szabadulni nem lesz modom.

— Nines élet tapasztalatom, nem szolgálhatok tanácsesal, de jó atyám kedves szavaira emlékezve erős hitem, hogy ön az átélt szenvedések után jutalmat fog nyerni. Csevegsünk a leány atyának, Varkorinyinak jötte szakitá félbe. Örömmel üdvözölt és melegen tudakozott hogyléte mről.

— Hála az égnek! egészsége ismét helyre állott, egy kissé még pihenni fog és aztán utána látunk, hogy kellemetlen helyzetéből szabaduljon.

— Köszönöm, fogadja hálámat mással jóságát nem viszonzhatnám. Önben esalódott életem egy nemes alakját ismertem meg, kinek szíve nemes, kinek erkölése meg meghazudtolja az emberekről eddig táplált bal itéletemet. Ágról szakadt idegen vagyok, és kegyed pártfogására méltatott, kit megvetett és vak gyűlölséggel kárhoztatott a társadalom. És tudja-e kit ápolat beeses hajlékában? Egy névtelent! ki ifju korában rajongott szerepe tárgyáért, kinek szívét a szépnök és nemesnek példája lelkesité,

de kit esalódott szereme vissza taszított ama posványba, melyből a művelt emberek színvonalára emelkedett. Gyerek koromat átok bélyegzi, ifju koromat a esalódások iskolájában töltém és férfi koromban a hüü átkos lejtőjére léptem, melyen mind mélyebbre sülyedtem.

— Ifju barátom! a ki nem szögyenli büneit bevallni, annak szívét nemes jellemvonás emeli, az belátja tévedéseit és a tókozló fin módjára erkölcsös életet visel az eltűnt szerencsétlenség után. Felejtse a multat, törölje ki annak emlékrét, tartsa meg élete eszményit és boldogulni fog. Ön még fiatal, ön előtt még szép jövő áll.

— Beesületben megöszült öregnek vigasztaló szavai gyógyító hatásnak, elesügedt szívem gyógy írt talált nemes szavaiban, követni fogom a jó tanácsot és nem fogok többé elesügedni az élet viszontagai közt. E beszélgetések után három nappal elhagytam beteg ágyamat. Várkonyi mint befolyásos ember mindent elkövetett, hogy existenciánat biztosítsa és amit én anyyi könnyögrésre nem tudtam kivinni, azt ő egy látogatásával elérte. Meg élhetősem biztosítva volt. A tudat, hogy jó anyám szomorú helyzetén segíthetek tul boldoggá tett. Várkonyi iránt érzett hálámat tőle és családjától való elbuesuzásom alkalmával tölem telhetőleg tolnácsoltam. Leánya kedves emlékem marad és én, ki az véltem, hogy szeretni többé nem leszek képes, ismét boldog szerelemről álmodoztam.

— Sebecim gyógyultak, de mégis féltem nehogy újabb esalodással tetézem a multat.

— Nem, nem, csak a pillanat behatása okozta a szerelem újra ébredését, mert elválva a kedves esalúdtól, tavo! minden büös gondolatól régi szerelmem ismét felébredt. Podgyászomat rendezve, hitelezőimmet kielégítve, siettem jó anyámat felkeresni, hogy vele együtt menjek új állomásomra.

Várkonyinak igaza volt, hogy ezélt fogok énni. Beismerem, kis hitű voltam, nem reméltem már menedéket találhatni, mert mind ezideig csak esalodásokkal találkoztam. Végre cézomat elértem, küzdéseimnek jutalmát élveztem, de mégis hiányzik a boldogság, mely szük körülmények között is üdítő, hiányzik Emmám, ki hivatva volna eléré célom után boldog otthonomat megalkotni. De őt nem fogom feltalálhatni, ő nem fog boldogságot alkotni számomra. És e keserű tudat feledteté velem új helyzetem keesegtető jeleit, ismét kesergő szerető voltam. Tehát anyámhoz és omét állomásomra kellett volna mennem és képzeld mi történik velem. A véletlen vagy minek nevezzem füresa játékot üzött velem, melynek eredménye az lett, hogy én állomásomat soha sem foglaltam el. Űgyeim rendezése után sötát tettem, elmerülve gondolataimban észre sem vettem hogy az utczákat már kivilágítják, folytattam cézaltalan bolyongásomat, mi közben egy ódon, komor falazatu ház vonta magára figyelmemet, mely az utczára néző ablakjaival feltünően volt kivilágítva. Számos uri fogat állott meg előtte és sok embert láttam kapuján titokban beosonni. A kíváncsiság üzött, hogy megtudjam e rejtélyes ház belső titkát, magam is beléptem kapufán. A kapus udvariasan fogadott, névjegyemet kérte és leereszkedő nyájassággal mondá: „Parancsoljon az 1-ső emeletre fíradni.“ Az utasítást elfogadtam, felmentem a mondott emeletre. Tündér fénynyel kivilágított, pompásan butorozott előterembe léptem. Sok alak járt ki és be, kikkel nem igen törődtem. Udvarias inas elvevé kalapomat, páézámát és egy

nagyszerű terem ajtaját nyitja meg előttem: „Tessék belépni!” Félig komikus, félig drámai jeleneteknek lettem szentanuja. Némely arcon az öröm róza pirja mosolygott, de annál többen a bánat és elkeseredés dühöngött. A fal mellett hosszú zöld asztal állott, a falhoz közeli olpalán három alak ült. A középső természet ember, ki nek arczáról nem lehetett semmi különöst leolvasni. Hideg egykedvűséggel dobálta a kártyákat, nem sokat látszott törődni a tétek beszédével úgy kifizetésével. Mégis, sokszor nagyokat hunyorított, ha a jobbán ülő egy-egy csomó bankot vagy aranyat húzott be. Ennek balján szikár, öszülő alak foglalt helyet a legpontosabb figyelemmel kísérve a tétek nagyságát, melyeket mindenkor hangosan ismételt. A harmadik mint pénztáros működött, fizetett és seperte be a kliensek pénzét. Az asztal mellett egy csoport ember áldogált lélegzet vissza tartással lesve a kivetett kártyákat, melyek jó vagy balszerencsét hoznak. Mennyi volt ezek között a kétségbe esett ember ki utolsó vagynát hozta ide, hogy azzal magának szerencsét kovácsoljon és mégis? a szerencse eserből hagyta, mint koldus vánszorgott el, hogy nyomorúnak vagy pisztoly, vagy a szűke Duna vessen véget. Tehát játék barlangba jöttem. A bemutatásra, senki se gondolt, hisz tán jobb is volt, hogy egyik sem ismerte a másikat. Egy szerencsétlen ember az este tizezer forintot veszített. Nem húzhatott egy tételt sem. Végre türelme elhagyta, valószínűleg pénze is, a játék asztaltól távozott, másnap a Dunából halászták ki holt testét.

Pokoli gondolat támadt bennem, biztattam magam, hátha nekem a szerencse kedvez.

Az említett ember helyét elfoglaltam.

Tettem, az első kártya vetésnél nyertem.

A bankár gnyamosolylyal fizette ki tétemet.

Marad! kiálték határozottan.

Másodszor ismét nyertem.

Tétem felszaporodott ezerforintra.

Különös szerencsétlensége volt a banknak velem szemben, folyton veszített: rövid idő alatt nagy összegnek jutottam birtokába. Hiába váltották fel egymást a kártya vetők, szerencsém nem hagyott el. Éjjelkor elhagytam a kártya szobát, huszezer forint volt birtokomban. Én elmentem és ezzel a bank szerencséje ismét megjött veszteségét busásan kárpotolta. Más ember helyzetemben ujjongott volna örömeiben és én még csak nem is vidultam fel az előttem még soha sem látott kínos halmaz megtekintésén. A sátán pokoli szövetsége esáábitott, hogy nagyobb után törekedjem. Egy hétig hűségesen jártam a nevezett kártya barlangba. Beléptemkor a közönség akaratlanul is utat nyitott, mert szokya volt szerencsémhez, a bankárok pedig baljóslatúan tekkintének egymásra.

— Szerencsém gyalázatosan kedvezett. Végre megutáltam a kártya barlangot, mert ha nekem szerencsém volt is, mégis hányan lettek koldusokká. Meg lévén a vagyon, gondolkoztam mi célra fordítsam?! Jó anyám boldogítása volt első gondolatom. Kinevezési okmányomat vissza küldöttem és siettem anyámat felkeresni.

— Boldog képzeletben öletem karjaimba anyámat, örvendtem a viszont látásnak és mily szomorúságra jöttem meg. Anyámat haldokló ágyán találtam. Eltűnt életlen legnevesebb célja. Jó anyám áldásra emelte jobját: Isten oltalmába

ajánlott. Szemei örök álomra esukodtak, szíve nem dobog már. Mit ér az élet nekem, mit ér a tengernyi vagyon, ha életem legedicsöbblje, ha szívem legszeretettebbje itt fekszik előttem hideg ajakkal. Oh! miért hagytál el jó anyám, vigy el engem is, nem kívánom az életet, teher nekem már a lét, mert nem csepeg harmat életem fájára, nincs nap sugar mely melegesse koronáját és nem nyújt tápot az anya föld. Veled együtt sirba szállt életemnek még meg levő öröme.

— Ki lesz, ki fölöttem továbbra is örködni fog, ki szerető vigasztalással ölelend forrókeblére?! Eltűnt a nap és csillagok nem jövendének, sötét lesz az éj, nem lesz már fény, mely szívem világát, ismét felelessze . . .

Nyugodjál békében te kedves szív, melynek alatta szívtam élet eröm első táplálékát, nyugodjál esendesen ott a néma hant alatt te boldogsága életemnek.

Boldogult anyám halála után elhagytam a városi zajos életet, falura költöztem. Elzárkoztam a világ zajától, esendben munkálkodtam, hatalmas tökém birtokában, melyet oly épület kivételére akarok felhasználni, mely magába foglalja az emberiséget a felebaráti szeretet képesén.

Hirdetni fogom az erényt nem csak szóval, hanem tetteimmel is; egy világot akarok alkotni, melyben értelem, nemes szív és felebaráti szeretet ölelje át az embert, hogy így testvéri szeretettel viseltesünk egymás iránt. Igen, de ehhez mérhelen kincs kellene. Csak az alapot fogom letenni szilárd talajra, a felvilágosodás fogja épülete-met befejezni. Magam köré gyűjtém sokszor falum népeit, hogy lelkeiket műveljem, hogy szellemüket neveljem; e kedves foglalkozásaim között, gyümölcs nemesítés volt üres óráim munkája. Ha egy-egy vadonczba nemes ágat oltottam és munkámnak sikere lett, örömmel gondoltam falumbeli gyermekeimre, kik e vadonczokhoz hasonlóan csak hasznavehetetlen tagjait képeznék a társadalomnak, de fáradságom nemes szelle-met fog a romlatlan szívekbe oltani, hogy nemes legyen szellemi gyümölesük.

Kedves munkásságban teltek el napjaim, melyekben csak két nevezetes esemény fordult elő.

Kertem lugasának árnyékában az élet ezer változásán tünődtem, pipám bodor füst föllegeit szedelve.

Ez ábrándjaimban eselédem jötte zavart meg, vendégek érkezését jelentve.

Csodálkoztam, hogy hozzám, ki elzárkoztottan élek, ki jöhet?

Várkonyieik ugyan ígérték látogatást, tán csak nem ők jöttek?

Valóban ők jöttek.

Siettem vendégeimet felkeresni, hogy hálámnak eseköly részét lerőjam egykori jóltevőim iránt.

— Hozta Isten kedves kegyeteket! Szép, nagyon szép, hogy ígéretük nem maradt pusztaszó csupán.

— Ígéretünket beváltandó, szíves vendégszeretetét igénybe vesszük; még pedig nem is távoznunk hamar.

— Nagyon helyesen, sőt azt meg sem engedném.

Azután Mariskához fordultam.

— Vajon meg leend-e elégedve szerény faluskánkkal, nem lesz-e unalmas az itt lét? kis körrel rendelkezem e szerény falú határai közt, mégis elfogok követni mindent, hogy kellemesé varázsoljam kegyed számára e helyet.

— Ha arra számítottam volna, hogy e hely unalmas lesz számomra, úgy biztosítom, nem jöttem volna el. Eljövök és ez nekem bizonyíték, hogy körében kedvesen fognak eltelni napjaim.

— Részemről pedig boldognak érzem magam, ha kegyetek megelégedését kivíthatom, kik irántam oly nemeslelkűen és amnyi szeretettel viseltettek.

— Ne is említse, már rég elmúlt; bár még ne múltott volna el; csak ma tudom átérteni akkori jóslatát.

— Kedves nagysád! ne ujítsa fel összetört szivemben a mult keserű emlékeit, azóta fájdalman nagyobbodott egy kínos érzéssel, mely csak a gyermeket illeti ki legdrágábbját, jó anyját veszíté el. . . Azért vonultam e magányba, hogy a nagy világ álhok embereiről ne legyen tudomásom, hanem esemetémnek éljek és esodáljam a természet hatalmas működését. De nem szüntem meg ostorozni az undk anyagot, mely árthatja az emberek érzését. Halálom után pedig vagyonomat e község lakóisaira fogom hagyni, hogy annak évenkénti kamatjából a tehetségesebb gyermekeket oktassák a felebaráti szeretet magasztos eszményére; e gyermekek az értelmi érettség korában segéd kezet fognak nyújtani nekem az emberiség szellemi nyomorának enyhítésére.

— Ön felette nagy bizalommal viseltetik a jövő nemzedék iránt; feltétlenül hiszi hogy azok nem maguk — hanem a közös cél elérhetésére fogják áldozni tehetségeiket?! Bár ugy törtémék, de félek, ön esalódní fog és hol marad akkor az eszmény?!

— Gondolkoztam ezéom valósításáról, Sokszor látogatom meg iskolánkat, hol tanítókkal egyetértőleg iparkodom a cél elérhetésére megkivántató elveket ápolni. Nem elégedtem meg ezzel sem, a serdülő ifjuságot gyűjtöm magam köré, oktatásaimmal elvonom a dorbézolástól, romlott erköléseiket javítom, sőt a vének is szívesen hallgatják tanításomat. Már többeket küldtem magasabb iskolába. Nemesak tudósokat kívánok nevelni, mert ez szerintem szellemi fennhatóság gyakorlása volna; én a társadalomnak kívánok polgárokat nevelni. A ki nem képes a tudományok elsajátítására, az mesteréséget tanul vagy földműves marad, de mindenek előtt tiszta fogalmának kell lennie hivatásáról és embertársaihoz való viszonyáról. Ne legyen szolgalelkű, de ne legyen zsarnok, ugy fennhéjázó éretlen büszke, hanem szívet egy eszmény urálja és ez a felebaráti szeretet szentsége legyen. Ezzel egyetemben iparkodtam a társadalmi jólétet fokozni népeim szorgalma és erkölése által, működésem óta már több koresmáros bukott el a faluban, községi magtárunk és pénztárunk gyarapszik és nincs koldus a lakósság között. Ha művem ily sikerrel halad, ugy biztosítva van a győzelem, mert a mi kivihető ez irányban egy községben, az kiterjedhet a járásra, megyére és az egész országra.

— Eszméi igen szépek, kívánom, hogy, mint egységes egészet láthassa tervezett művét.

E közben ebédre hívtak. E'él után elkalauzoltam vendégeimet a község nevezetességeinek megtekintésére. — Nagyvárosi embernek, mi lehet nevezetes ily kis falueskában? Meg néztük az iskolát, a falu utcáit, melyek tiszták és rendezettek, végre az általam alapított községi könyvtárhoz értünk. Ünnepnap lévén a könyvtár tele volt emberekkel, heti fáradaim után ide jött a fáradt munkás, hogy szellemi táplálékot vegyen magához, hogy lelkét művelje.

Lám, mondám — ez előtt néhány évvel koresmában dözölt e tömeg, megittasodott és gyakran véres verekedéssel távozott, melyből perpatvar, becsukások és a koldusbot származott. Mióta e könyvtárt alapítám, mióta vezetem e népet, ama esunya dolgok megszűntek. Koresma helyett az iskola, és könyvtár lett látogatott. Ugye nincs elrontva a nép erkölese, ugy-e? tiszta szíve van az embernek?! csak adjunk neki világosságot, csak ismertessük meg vele a jót a rosztól és boldogulni fogunk vele; de ehhez nem anyagi és érdek hajhászat kell, hanem tiszta és önzetlen telebaráti szeretet.

(Vége következik.)

Jó tanácsok minden gazdának.

(Folytatás.)

32. Nem kell hanyagnak lenni azon dolgok végzésében, melyek hasznot hajtanak.
33. Az edények legyenek jól beduga-szolva és teljesen megtöltve, nehogy a bennük lévő bor meg romoljék vagy meg eozotesedjék.
34. A madarászok, halászok, vadászok közművesek a jöban ugy törekedjenek előre, hogy fiaik és alattvalóik tőlük tevékenységet és munkásságot sajátítsanak el.
35. A határok ismerete teljes, — és jögon alapuló, s évenkiint legyen megvizsgálendő, hogy a szomszédoktól nem sértetett-e meg.
36. A jogokat különösen, melyek a határookra vonatkoznak, nem kellene soha fitogtatni, ha csak nagy szükség nem sürgeti azt.
37. A gyenge bor megerősödik, ha a kitünö bornak sűrű seprőjét hablisztel vagyítve labdaesésü gyurjuk, a napon megszáritjuk s a borba egy részét belekeverjük, a más részével pedig azon hordónak, melybe tenni akarjuk belső részeit megkenjük, bedörzsöljük.
38. Midőn valamely ügyben valakihez írunk, tanácsos annak hasonló példányát otthon megtartani.
39. A hasznok különféle neme által ne engedje az ember magát tévutra vezetetni, mert gyakran megtörténik, hogy mikor a nagyoktól félünk, még nagyobbban keveredünk. A kiesényekben való szükmaru-ság gyakran nagy károkat: p. o. kik közművesek akarnak lenni, de a vele járó költséget sajnálják, gyakran mind a fáradságot, mind az jdot elvesztik. Vagy a ki a szolgálkat igen esekély hérral fogadja, sok kellemetlenséget és kárt kell tölük eltérnie.
40. Akármely eselődnek előre fizetni nagy haszontalanság az urra nézve.
41. Különös gondja legyen a gazdának arra, hogy alattvalói, kiváltkép esaládjá, igaz hittel bírjanak, és a hitozikkelyeiben kellökép jártasok legyenek. Biztos legyen a gazda arról, hogy a tisztán vallásos elv vezet-e mindnyájukat a gazdálkodási nagy tevékenységben.
42. Gondja legyen a gazdának, hogy kinek-kinek fizetése és élélmezése kellö időben osztassék és adassék ki.

43. Mintán az alattvalók között a munka kiosztatott, azután meg kell vizsgálni mikén hajtják azt végre.

44. Megelőző estve a cselédeknek meg kell mondani, hogy következő napon mit dolgozzanak.

45. A legédesebb lesz a bor, ha a midőn forrni kezd a jól bezárt edénybe a bodza száraz virágait, vagy kórmag (Coriandrum) magját belekeverjük, s mindaddig míg teljesen kiforr, benne hagyjuk.

46. Az alapítványok lajstromába irattassék be, a családnak minden tagja, aki alapította, az év, hó és nap pontos feljegyzésével, a mely uton arra valaki felvételre vagy a midőn abból valami befizetettik.

47. Nem szabad megengedni, hogy a leggyorsabban ki ne javíttassék a hiba.

48. Minden fekvő birtoknál a rajta lévő háznak legyen egy oly kamarája, mely a tűz ellen teljesen meg legyen védve, s mely tűzmentes legyen.

49. A tűzvész kikerülése végett a tüzelő helyeket gyakran meg kell vizsgálni és kitalarítani: a horgonyok, lajtorják és kádaknak pedig közügyben kell állaniok.

50. A munkások sohase hagyassanak felügyelő nélkül, midőn dolgoznak: és ezen felügyelő legyen teljesen megbízott.

51. Midőn az alattvalók jönnek, hogy valamit kérjenek, velük lehető leggyorsabban kell igazítani.

52. Midőn a gazdának dolgoznak, nem szabad könnyen megengedni, hogy üres szekérral térjenek haza

(Folyt köv.)

VEGYESEK.

— **Erzsébet magyar királyné** Angolhonban, Cromerben a tengerparton sétálván, megtudta, hogy egy vasuti hordár vízbe fúlt, azonnal elment annak nejéhez s értesíté őt férje haláláról: a szegény árváknak pedig 4 ezer forintot ajándékozott. Valóban a mi királynénk korunk szent Erzsébetje!

— **A f. év jun. 28-án** 6 ó. történt paksi vízi szerencsétlenség a Dunán mely kétszáznál több ember életbe került, arra indította a közmunka- és közlekedés-ügyi minisztert, hogy a vizenjáró készülékek ügyében szigorú rendszabályzatot adott ki, minek végrehajtásáról a hatóságok felelősök.

† **Tisztelendő P. Venczel József Adorján**, Sz. F. r. áldozár, a gy.-szárhegyi társháznak hosszú időn át volt főnöke és 30 éves lakója, a széles körökben ismert kedves „Venczel bácsi” Gyergyó híveinek gyóntatója, az önfeláldozó, szolgálatkész öreg pap, f. év aug. 4-én d. e. 9 ó. hosszú időn át példás türelemmel türt közsvény-betegségben az Urban elhalt. A jámborul élt derék atya Csik-Jenőfalván Csik-m. 1814. febr. 1-én született. Sokáig volt ő honvéd, harczolt a honért: volt a gróf Telekiek jószágigazgatója stb. csak a ötvenes években lett szerzetes. Életéről sok szépet lehetne elmondani, mert egy tanulságos szép könyv az, de lapunk szűk tere ebben most gátol. A kegyelet azonban nem fogja elmulasztani a boldogult keze által irt önéletrajz nyomán, egyszer külön is szólni. Temetése nagy részvét mellett aug. 5-én és 6-án történt, mennyiben 5-én d. u. 5 órakor Ft. Salamon A. főesperes a kerületi papság diszes segédletével a testet a zárdában beszentelte, honnan az a zárda

templomba lett le vite; ott ft. Molnár János gyó.-ujfalvi plebanus szószékéről, az elhunyt fölött, a nagy sokaságot zokogásra fakasztó remek gyász-beszédet tartott. A test éjjel a templomban maradt. A jámbor atya koporsóját sokan esokolták s imádkoztak mellette, mi elég érv arra, hogy mily életű volt a boldogult. 6-án d. e. 10 órakor ft. Both F. szárhegyi pl. segédlettel, valamint más öt pap a mellék-oltárokuál gyász szt. misét mondott az elhunytért, a test jelenlétében. Ennek végeztével a koporsó újból beszenteltetett s a zárda sirkertjében, a feltámadásig, nyugalomra tétetett. Isten nyugtassa a fáradhatlan angyallelkű jó „Venezel bácsit” az én feledhetetlen rendes gyóntató atyámat! (P. F.)

† **Gróf Haller Györgyné**, Borszéken, hová, a híres fürdőnek rendes látogatására ki szokott jönni, f. év aug. 2-án ebédnél hirtelen szívszéllhűdés következtében elhalt. Hült tetemeit még aznap beszentelték s lakására, Maros-Ugrára vitték, hogy ott 5-én a családi sírboltba örök nyugalomra tétessék. Az ur üdvösitse a nemes urhölgy vallásos lelkét s enyhítse a kedves család fájdalmát!

— **Meghaltak közelebből:** Finta József ojtózi pleb. jul. 23-án élte 68, papsága 43. évében. — Balázs János bányai hunyadi pleb. aug. 4. élte 34, papsága 10-ik évében. — Bálint Pál szászrégeni kántor-tanító aug. 2-án élte 60-ik évében. R. i. p!

— **Lelki szt. gyakorlatok.** Egerben aug. 1—4-ig P. Molnár László és Ertl András tudos Jezsuita atyák a 2—12 éves papokkal magasztos lelki szt. gyakorlatot tartottak. A megnyitó beszédet Nm. Dr. Samasa János érsek tartotta, ki azonban a szt. gyakorlatok végét, nehezen beteg apja meglátogatására Trenesén-Tepliczbe távozván, be nem várhatta. A szt. gyakorlatok hatása a papságra igen nagy volt. Bár Erdélyben kegyelmes főpásztorunk minket is ily szt. gyakorlatra hívna, a tudos Jezsuiták vezetése alatt! Fiat, Fiat!

— **A karthausi szerzetesek XIII. Leo pápának jubileumára** Rómában az aureliani uton egy szép mezei jászágót adtak. A nagy pápa, azonnal a jászágót szegény gyermekek részére, ipar és gazdasági intézetet alapított. Hogy nálunk is ilyenre nagy szükség volna fölösleges fejtegetni!

— **Ki imakönyvet** ad ki s abba napárt tesz már ezután 6 kr. naptár bélyeggel el kell lássa! Mégis huzczfút a tanács, hogy ügyelme effélére is kiterjed!

— **Aradon és környékén** jul. 10-én néhány perczig tartó dörgéses földrengés volt, mi a népet nagy félelemmel töltötte el.

— **Mohácson a csatamezőn** az 1526-iki aug. 12. veszedelmet a mohácsiak ez év aug. 12-én mint 200 éves fordulón, kegyeletesen megölték, de mint értesültünk, a város tanács e tekintetben semmit sem tett. Elég sajnós érdektelenség!

— **Charleroiban**, Gilly mellett pár hét óta különös természeti tűnemény mutatkozik éjjel. A földből, egy széntelep területén, hatalmas lángok csapnak fel, melyek a levegőt igen megmelegítik s bányalég szagot terjesztenek. A geológusok a tűnemény vizsgálásával máris mélyen foglalkoznak. A nép pedig nagy rettegésben van, mert fél a vulcanicus kiförésektől.

— **A magyar történelmi társulat** több tudos tagja f. év. jul. 24-től kezdve kutatási kirándulást tett Hunyad-megye több helyein. Az eredmény nagy lesz, csak ne feledjük a tudos urak s főleg Király Pál ur azt, hogy „akövek is a kereszténység mellett szólnak.“

— **Tréfort miniszter** f. év. jul. 15-én 28299. sz. a. elrendelte az állam és tanulmányi alap pénzéből, hogy az 1887/8. tanévtől fogva a vidéki gymn. tandíját 18 ftról 24 ftra emeljék, hogy a sok szegény tanulónak elegendett tandíja pótolva legyen! Furesa logika!

— **Eredeti karperecz.** Egy newyorki hölgy gyermekeinek tejfogait, miután kiestek, aranyba foglatva karperecznek használja. Az érdekes ékszer sokan bámulták.

— **Szöszegő herczeg.** Váldemár dán hg. a pápának adott fogadása daczára újszülöttjét — nem kath. hanem Lutheranus szeriartás szerint kereszteltette.

— **A pápa arany-rózsája.** A böjt 4-ik vasárnapja, a mise kezdetétől — „örvendezz“ vasárnapnak hivatik. Ekkor a pápa különösszeriartással egy pezsmabalsammal telt, s aranyból készült rózsát szokott megáldani s a legérdemesebb kath. fejedelemnek emlékül küldeni. Az arany-rózsák készítése és ajándékozása igen régi. Történelmi adatok szerint I-ör IX. Leo pápa idejéből 1054-ben van említés róla; a megáldatást IV. Ince pápa († 1254) kezdte. Ez időtől számos fejedelem kapta azt: polgári ember csak ritkán, ezekből első volt Sherman tábornok buzgó nője s az 1887. évben Caldwell k. a. kapta (Egyesült Államok) Waddingtonban. E kegyes kisasszony egy millió és ötszáz ezer dollár ajándékozott egy kath. egyetemre: egy dollár 2 ftr 16 kr.) Ily buzgóságért méltán tintette ki a szent atya bőkezű adakozót. Bár hazánkban is volna egy ilyen védangyala!

— **A kopaszok vigasztalására.** A kopaszok vigasztalására örvendetes tudomásul szolgálhat egy newyorki orvosnak azon nyilatkozata, melyszerint a kopaszág az emberi fejlődés végső eredménye. Azon orvos kiszámította, (?) hogy a jövő század emberei mind esupaszok lesznek, híjjával annak, a szőrmaradékknak, mely a Hatti származásával tapadt rá. És ezen esupaszág az embert nem fogja elcsufítani, sőt a esupasz férfiak a esupasz nők szemében még szebbek lesznek! Ezen ideális szörtelemsegről való hír a fodrász művészet halálharangja! Szegény hetyke bajusz és komor szakáll, még csak egy századig lehetsz büszksége a férfiaknak, mert a legújabb feltalálás szerint, az emberi tökéleteség (?) oltárára áldozatul esel!

— **Szép ajánlat.** Te Smile mit fizetsz nekem, ha leugrom arról a toronyról? — megfizetek neked az utiköltséget!

— **Latin órán.** — Mit tesz: Quid time? — Nyugtatvány!

— **Üzenet.** Többszöri, kevés eredményű, felszólítás után, azokat kik lapunkat *egy évenc át elfogadták vagy megrendelték*, de fizetni késtek, legközelebről ügyvédi kézbe adtuk át. Ki jogos követelésünknek, a törvényes behajtás előtt, eleget akar tenni — költségkímélésből — szíveskedjék a csekély tartozást leróni, de természetes a tett perköltségtől felmentéssel nem szolgálhatunk, mert néhány tizesünkbe került, mi egy jótékony ezéli lapnál nagy kérdés!

